

Mäyriän keto ja kynäjalavat

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Mäyriän keto	2
2.1 Yleistä kedoista	2
2.2. Mäyriän keto.....	2
2. Kynäjalavat	6
2.1 Yleistä kynäjalavasta	6
2.2. Kynäjalavien esiintyminen Mäyriässä.....	7
3. Lähteet.....	9

1. Johdanto

Mäyriä on Pyhäjärven rannalla sijaitseva Lempäälän kunnan omistama retkeily- ja ulkoilualue, jolla sijaitsee mm. asuinrakennus, kaksi rantasaunaa, keittokatos sekä muita retkeilyä tukevia rakennelmia. Alueella on vireillä kehittämissuunnitelmia, jotka sisältävät mm. uuden saunarakennuksen ja majoitusmökkien rakentamisen.

Alueella esiintyy merkittäviä luontoarvoja, joiden huomioiminen on keskeistä kehittämistoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Luontoarvojen nykytilan kartoittamiseksi alueella suoritettiin maastokäynti 22.9.2025. Maastohavainnot on täydennetty Lempäälän kunnan ympäristönsuojelun käytettävissä olevilla tiedoilla, kuten aiemmilla luontoselvityksillä. Tarkastelun on laatinut Lempäälän kunnan ympäristötarkastaja Tuija Selänpää (FM, biologi).

2. Mäyriän keto

2.1 Yleistä kedoista

Keto on niukkaravinteinen, avoin ja valoisa luontotyyppi, joka on luokiteltu koko maassa äärimmäisen uhanalaiseksi (CR). Niitä esiintyy yleensä kuivilla ja aurinkoisilla kasvupaikoilla, kuten harjuilla ja rinteillä. Keto tarjoaa elinympäristön monille uhanalaisille kasvi- ja hyönteislajeille.

Hoidon päättyessä kedot alkavat rehevöityä, jolloin pienruohot väistyvät heinien tieltä. Karikkeen kertymisen myötä kosteustaso nousee, ja keto voi muuttua tuoreeksi niityksi. Ketojen uhanalaisuus johtuu pääasiassa hoidon loppumisesta, mikä johtaa umpeenkasvuun. Muita merkittäviä uhkia ovat pellonraivaus ja rehevöityminen.

2.2. Mäyriän keto

Mäyriän keto sijaitsee uimarannan tuntumassa loivassa, järveen viettävässä rinteessä. Alueella kasvava puusto koostuu kuusista, männyistä ja pihlajista. Alueella kasvaa muutamia suurikokoisia ja komeita pystykatajia. Kedon edustavin ja paahteisin kasvupaikka on korkealla, kivikkoisella keskikohdalla, jossa valo-olosuhteet ja maaperä suosivat vaateliaampaa niittylajistoa.

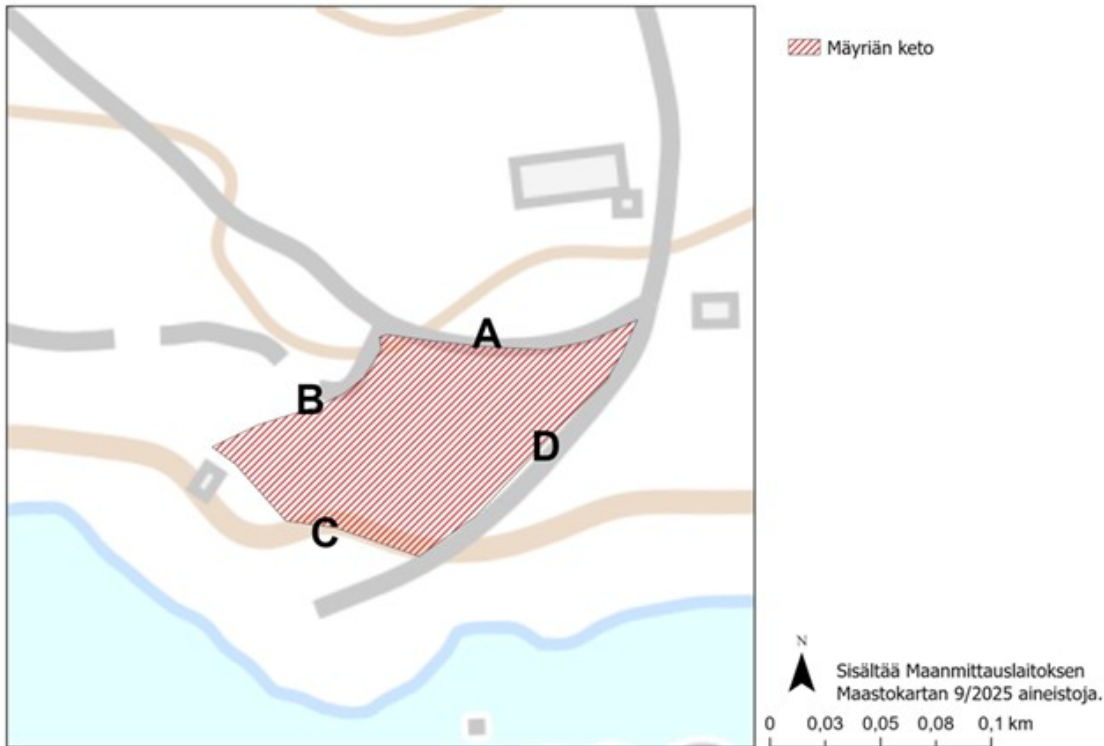
Kuva 1. Mäyriän keto.

Kedon lajisto on monipuolinen suhteessa sen pienialaisuuteen, mikä korostaa alueen arvoa. Heinittymisestä ja umpeenkasvusta huolimatta kedolla esiintyy useita uhanalaisia ja Etelä-Suomessa perinnebiotoopeille huomionarvoisia putkilokasvilajeja, kuten:

- Ketoneilikka (*Dianthus deltoides*, silmälläpidettävä, NT)
- Hakarasara (*Carex spicata*)
- Häränsilmä (*Hypochoeris maculata*)
- Kevätesikko (*Primula veris*)
- Aholeinikki (*Ranunculus polyanthemus*)

Ketoa on hoidettu vuosina 2024–2025 Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piirin järjestämisessä talkoissa. Hoitotoimenpiteisiin on kuulunut mm. niittoa, vadelman ja sananjalan kitkemistä sekä vieraslajien poistamista ja peittämistä. Alueella on edelleen peitteitä joidenkin vieraslajiesiintymien päällä ja ne tullaan joskus tulevaisuudessa poistamaan. Hoitotoimet ovat tukeneet kedon lajiston säilymistä ja parantaneet sen ekologista tilaa.

Ekologisten arvojensa vuoksi Mäyriän keto tulee olemaan mukana uutena kohteena Lempäälän arvokkaat luontokohteet -julkaisun päivityksessä, joka julkaistaan vuoden 2025 aikana.

Kuva 2. Mäyriän keldon sijainti kartalla. Karttaan on merkitty alue, jossa esiintyy komeita vanhoja pystykatajia.

Keto rajautuu kolmelta sivulta selkeästi tiehen tai polkuun. Eteläraja on maastossa hieman vaikeammin havaittavissa, mutta se on merkitty sinisin kreppinauhoin 22.9.2025, mutta nauhat voivat irrota sääolosuhteiden tai muun ulkoisen vaikutuksen seurauksena. Etelärajalla on kaulattuja puita ja näiden jälkeen luontotyyppi muuttuu mäntyvaltaiseksi metsäksi.

Kuva 3. Mäyriän keto rajautuu pohjoisessa (A) hiekkatiehen.

Kuva 4. Mäyriän keto rajautuu idässä (B) paikoin heinittyneeseen hiekkatiehen/polkuun.

Kuva 5. Mäyriän keto rajautuu etelässä (C) keittokatoksen kohdalla, jossa keto vaihettuu mäntyvaltaiseksi metsäksi. Kedon etelärajalla on kaulattuja puita (oik. kuvassa).

2. Kynäjalavat

2.1 Yleistä kynäjalavasta

Kynäjalava (*Ulmus laevis*) on keskikokoinen tai suuri lehtipuu, joka voi kasvaa jopa 30 metrin korkuiseksi. Sen lehdet ovat epäsymmetriset, teräväkärkiset ja selvästi sahalaitaiset. Lehtilapa on toispuoleinen, ja lehden tyvessä toinen sivu on pidempi kuin toinen. Lehdessä on selkeä pääsuoni, josta haarautuu sivusuonia. Kukinta tapahtuu varhain keväällä ennen lehtien puhkeamista, ja hedelmät ovat siipipalteisia pähkylöitä. Kynäjalavan kaarna on vanhemmissa yksilöissä pitkittäin uurteinen ja korkkimainen.

Kuva 6. Kynäjalavan lehti.

Kynäjalava viihtyy kosteilla, tulvaherkillä alueilla kuten jokivarsilla ja järvien rannoilla. Se suosii ravinteikasta maaperää, mutta voi kasvaa myös kivikkoisilla rannoilla, missä se altistuu aallokon ja jään aiheuttamille vaurioille. Kynäjalavan esiintymät keskittyvät Pyhäjärvelle, Kulovedelle ja Vanajavedelle. Pieniä erillisesiintymiä on myös mm. Heinolassa, Hämeenlinnassa, Kangasalla ja Pälkäneellä. Hämeen vesistöjen ulkopuolelta tunnetaan vain joitakin pieniä esiintymiä Etelä-Suomen rannikko- ja sisämaa-alueilta, mutta näiden esiintymien alkuperästä ei ole varmuutta.

Kynäjalava on Suomessa rauhoitettu luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:n nojalla, jonka mukaan rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos poikkeaminen ei vaaranna eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai sen saavuttamista. Uhanalaisuusluokituksen mukaan kynäjalava on Suomessa vaarantunut (VU).

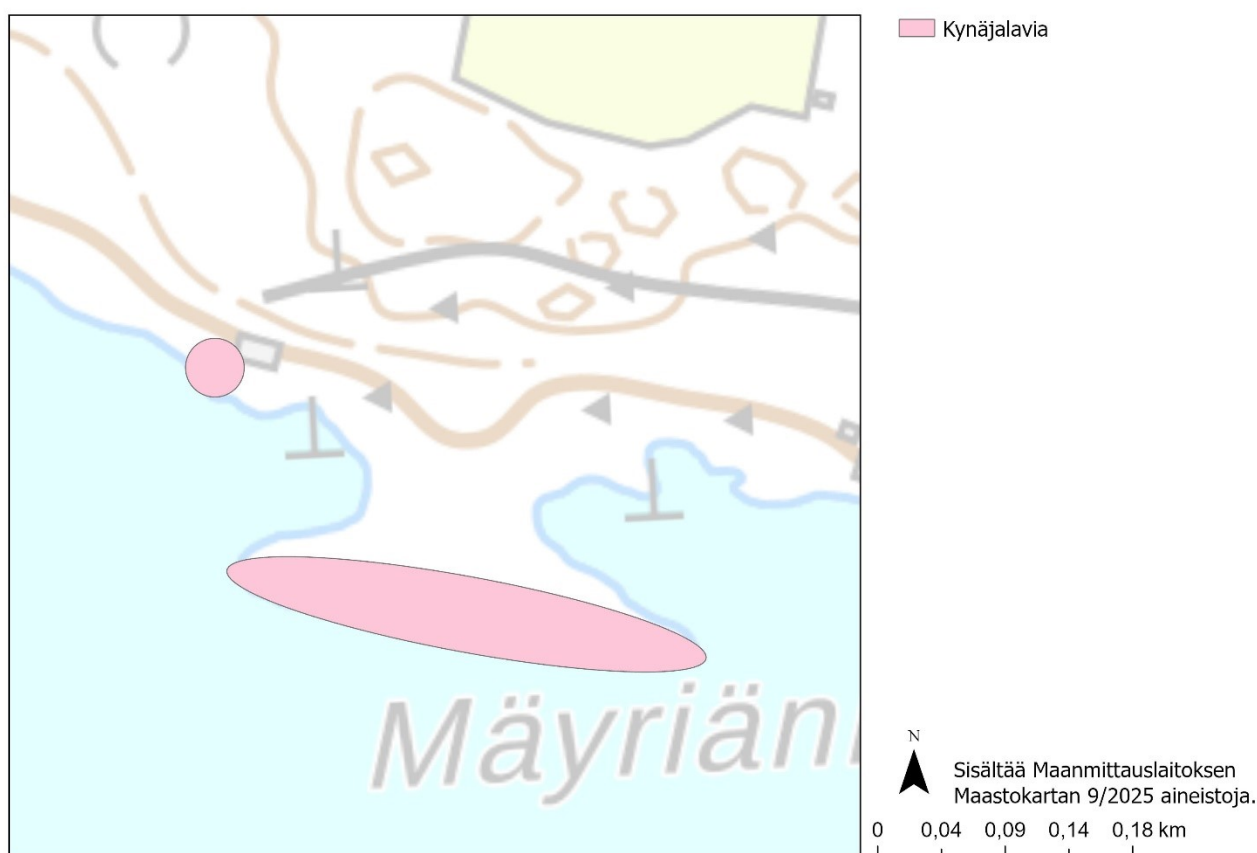
2.2. Kynäjalavien esiintyminen Mäyriässä

Maastokäynnillä havaittiin viisi kynäjalavaa, jotka kaikki sijaitsevat vesirajan läheisyydessä. Näistä:

- Kolme yksilöä on suurikokoisia ja helposti havaittavissa. Ne ovat elinvoimaisia ja maisemallisesti merkittäviä puita.
- Kaksi yksilöä on pienikokoisia taimia, joiden kasvu on selvästi kärsinyt vesistön vaikutuksista, esim. aallokosta tai jääpeitteestä. Tämä on vaikuttanut taimien kehitykseen, mutta ne ovat edelleen elossa.

Kynäjalavat on merkitty maastoon sinisellä kreppinauhalla, mutta nauhat voivat irrota sääolosuhteiden tai muun ulkoisen vaikutuksen seurauksena. Alueen maankäytön suunnittelussa tulee huomioida, että kaikki kynäjalavat ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain nojalla. Tämä koskee myös mahdollisia muita yksilöitä, joita ei ole maastossa merkitty.

Näiden lisäksi alueella havaittiin yksi kuollut puu, joka saattaa olla kynäjalava. Kyseessä oleva puu oli täysin lehdetön ja sen kaarna oli irronnut. Puusta oli katkennut useita suurempia oksia, ja se oli kallistunut järveen päin. Puun lajimääritys ei ole varma, mutta kasvupaikka ja rakenne viittaavat kynäjalavaan.

Kuva 7. Kynäjalavien esiintymät Mäyriän alueella.

Kuvia Mäyriän kynäjalavista

Kuva 8. Suurikokoisin kynäjalava, jonka vieressä kynäjalavasta kertova luontopolun kyltti.

Kuva 9. Kaksi muuta suurikokoista kynäjalavaa, vas. kolmihaarainen.

Kuva 10. Pienikokoiset kynäjalavan taimet.

3. Lähteet

Järventausta, K. 2017. Pyhäjärven, Nokianvirran ja Kuloveden kynäjalavat. Suomen luonnonsuojeluliitto.

Kuumola, T. 2023. Mäyriän kedon inventointiraportti. Lempäälän kunta.

Laamanen, K. 2002. Kynäjalavakartoitus 1996–2001. Lempäälän kunta.

Laamanen, K. 2017. Kynäjalavakartoitus, päivitys 2013- . Lempäälän kunta.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarviointi 2018. Luontotyyppien punaisen kirjan verkkopalvelu. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö. Saatavilla: <https://luontotyyppienuhanalaisuus.ymparisto.fi>